

Drukbezochte bewonersavonden in de Merenwijk:

SAMEN AAN DE SLAG MET ENERGIETRANSITIE

Leiden werkt aan een energieneutrale stad. De CO₂-uitstoot moet naar beneden. Daarvoor moet Nederland van aardgas overstappen op duurzame energie. Hoe maakt de Merenwijk de stap naar duurzame energie en welke energiebronnen en systemen zijn kansrijk? Die vragen stonden centraal tijdens drukbezochte bewonersavonden in de Regenboogkerk in de Merenwijk.

De bijeenkomsten werden georganiseerd door de werkgroep die zich bezighoudt met de energietransitie in de Merenwijk. Deze werkgroep bestaat uit de gemeente Leiden en twee bewonerscollectieven: Duurzame Energie Merenwijk (DEM) en Tegengas. De woningbouwcorporaties en Liander denken mee. Bart van de Velde is de projectleider. Het doel van de avonden: het proces uitleggen dat de komende twee jaar plaats gaat hebben in de Merenwijk.

Alle particuliere eigenaren in de Leedewijk, Zijlwijk en Rodes waren voor de eerste bijeenkomst uitgenodigd. Met de huurders in de wijk wordt in de zomer een bijeenkomst belegd en het bedrijventerrein volgt een ander traject. Bijna 700 mensen hadden zich opgegeven voor de bijeenkomst. Tot helemaal achterin de kerk waren er stoelen bijgezet.

Geen kant en klaar plan

Wethouder Yvonne van Delft was aanwezig bij de eerste bijeenkomst en blij met de grote opkomst. Want we staan voor een grote urgente uitdaging, vertelde ze. “Er moeten de komende jaren belangrijke keuzes gemaakt worden in de Merenwijk. Hoe meer mensen daarbij betrokken zijn, hoe beter.”

In 2050 moet Nederland volledig klimaatneutraal zijn. Dit betekent onder meer dat de uitstoot van CO₂ en de broeikasgassen sterk verminderd moeten worden. “Duurzame energiebronnen moeten de fossiele energiebronnen zoals aardgas gaan vervangen. Dat maakt ons ook minder afhankelijk van andere landen, en

Groningen. Een belangrijk bijkomend voordeel”, vindt de wethouder.

De gemeente heeft voor de energietransitie geen kant en klaar plan liggen. In de Transitievisie Warmte die de gemeente in opdracht van het rijk maakte, staat wat de mogelijkheden voor Leiden en de Merenwijk zijn, en hoe de gemeenteraad tot keuzes wil komen. Maar er staat niet in wát er gekozen moet worden. “Dat bepalen bewoners zelf”, benadrukte Van Delft. “Voor de gemeenteraad is daarbij wel belangrijk dat het aansluit bij gemeentelijk beleid. Dat houdt in dat het alternatief duurzaam is. Dat in het geval van een collectieve oplossing, de leveringszekerheid gegarandeerd is. En dat het betaalbaar is.”

Multi-bronnenstrategie

De gemeente zet in op een multi-bronnenstrategie. Omdat Leiden niet afhankelijk wil zijn van één bron en omdat alle bronnen hard nodig zijn. Er wordt ingezet op de ontwikkeling van regionale bronnen, zoals restwarmte uit Rotterdam en geothermie.

De warmte van deze bronnen wordt onder andere via WarmtelinQ (WLQ+), een transportnetwerk van de Rotterdamse haven via Rijswijk naar Leiden getransporteerd. Ook wil de gemeente lokale bronnen benutten, zoals aquathermie (warmte uit oppervlaktewater) en riothermie (warmte uit rioolwater).

Het bestaande stadswarmtenet, van Vattenfall, kan een deel van de warmte vervoeren, maar er zullen ook nieuwe warmtenetten aangelegd worden. Of een warmtenet voor de Merenwijk de beste oplossing is, is nog niet duidelijk. En ook niet wat de bron daarvan zal zijn.

Bewoners hoeven niet bang te zijn dat de wijk al van het aardgas wordt afgesloten

voordat er een duurzaam en betaalbaar alternatief is. Er kan namelijk ook altijd nog gekozen worden voor een individuele oplossing.

Zo verloopt het proces

De werkgroep heeft zichzelf twee jaar de tijd gegeven om met een uitgewerkt plan voor de Merenwijk te komen. Welke stappen er gezet moeten worden, wordt vastgelegd in een startnotitie. Die is, als alles volgens planning verloopt, dit najaar klaar, vertelde Bart van de Velde.

Daarna volgt een nulmeting. Zo'n nulmeting is nodig om erachter te komen wat huiseigenaren willen en wat ze ondertussen zelf al aan energiemaatregelen hebben getroffen. Vervolgens volgt het onderzoek naar de mogelijke schonere warmteoplossingen.

Genoeg potentiële bronnen

Uit eerder onderzoek van DEM en van de gemeente kwam goed nieuws, vertelt Van de Velde. Er zijn voor de Merenwijk genoeg potentiële warmtebronnen voor handen. Deze verschillende oplossingen moeten ook uitgerekend worden.

Huiseigenaren moeten immers inzicht krijgen in de kosten van de verschillende oplossingen.

Als dat duidelijk is, wordt de voorkeur gepolst en dient er gekozen te worden. Hoe dat gaat gebeuren wordt onderwerp van gesprek met de bewoners. Tot

slot, en dan zijn we twee jaar verder, gaat het besluit van de wijk ter goedkeuring naar de gemeenteraad.

Individuele of collectieve duurzame warmte-oplossingen

In het onderzoek van de werkgroep worden zowel individuele als collectieve oplossingen uitgewerkt. Een veel toegepaste individuele oplossing is een warmtepomp. Dan

kan er gekozen worden uit warmtepompen die de warmte uit de lucht halen, of uit de bodem. Met behulp van elektriciteit wordt dit dan naar een hogere temperatuur verwarmd. Voor zo'n warmtepomp moet het huis redelijk geïsoleerd zijn. Ook vergt het wat ruimte in het huis en veroorzaakt het een klein beetje geluid. Daarnaast is het belangrijk dat de leveringszekerheid veiliggesteld kan worden. Er moet onderzocht worden of het elektriciteitsnet grootschalig gebruik van dit soort pompen aan kan.

Collectieve oplossingen voor de hele wijk of grote delen ervan zijn een warmtenet, een waterstofgasnet of biogasnet. Een warmtenet is vergelijkbaar met de bestaande stadsverwarming. De provincie zet vaart achter WLQ+; het regionale warmtenet dat restwarmte uit de Rotterdamse havenindustrie naar Leiden leidt. Maar zo'n warmtenet kan bijvoorbeeld ook verwarmd worden door geothermie, of met warmte uit de rioolwaterzuivering, zoals de Oegstgeestse wijk Poelgeest gaat doen, of met warmte uit de Zijl.

Tussen een individuele en collectieve oplossing zit ook nog een tussenmaatje: namelijk een oplossing voor de straat of buurt. Een voorbeeld daarvan in de Merenwijk is de Kruisbes. Bewoners willen daar hun woningen aan een pleintje gezamenlijk duurzaam verwarmen en zijn nu aan het onderzoeken hoe dat het beste kan.

Bewonerscollectieven doen mee

Twée bewonerscollectieven denken mee met de Merenwijk: Duurzame Energie Merenwijk en Tegengas. Waar staan zij voor?

DEM

Tijtske Veldkamp vertelde tijdens de bewonersavond namens Duurzame Energie Merenwijk (DEM) wat deze bewonersgroep belangrijk vindt. DEM is een groep bewoners die zich sinds 2018 inzet voor de energietransitie in de Merenwijk. DEM is aangesloten bij een landelijke koepel van

bewonersinitiatieven en haalt daar veel kennis vandaan. De afgelopen vier jaar heeft DEM op allerlei manieren medewijkbewoners op weg geholpen om hun energierekening omlaag te brengen. DEM leidt energiecoaches op die gratis energieadvies geven in de Merenwijk. Daarnaast hebben ze dossiers aangelegd van verschillende types huizen die in de Merenwijk staan. In die dossiers staat hoe de verschillende huis-types in elkaar steken en hoe je ze het best kunt verduurzamen. DEM vindt het belangrijk dat de toekomstige energie duurzaam en betaalbaar is en uit een lokale bron komt. Bijvoorbeeld uit de waterzuivering, of uit de Zijl. Dat kan met een collectief warmtenet, maar ook met kleinschalige collectieve oplossingen voor buurtjes of met individuele oplossingen.

Tegengas

Tegengas werd vertegenwoordigd door Cent van Vliet. Van Vliet legde uit dat Tegengas is opgericht door bewoners die de zorg hadden dat de Merenwijk binnen een paar jaar afgesloten zou worden van het gasnet.

Toen dat gerucht door de gemeenteraad ontzenuwd was, en Tegengas door middel van een amendement zwart op wit kreeg dat dit echt niet gaat gebeuren, heeft de bewonersgroep de knop omgezet en besloten deel te nemen aan de werkgroep.

Daar verbinden ze wel voorwaarden

aan, vertelde Van Vliet. Tegengas vindt het belangrijk dat er eerst een nulmeting plaats heeft. En dat er een objectieve vergelijking van alternatieven komt, ook op het gebied van kosten en CO2-uitstoot. Daarnaast willen ze gelijkwaardige overheidssteun voor alle alternatieven. Tegengas heeft namelijk geen vertrouwen in WLQ+, meldde Van

Vliet. Dit omdat de restwarmte uit de Rotterdamse haven voorlopig niet duurzaam wordt geproduceerd.

Besparen en opwekken, ga vast aan de slag!

Aan het einde van de bewonersavonden in de Merenwijk was het de beurt aan wijkambassadeur Ckees van Ooijen. Hij besteedde aandacht aan wat bewoners nu al kunnen doen om energie te besparen en op te wekken.

Het duurt immers misschien nog wel een jaar of tien voordat er collectieve oplossingen zijn. In de tussentijd kan de CV-ketel stuk gaan en lopen de gasprijzen mogelijk verder op. Van Ooijen wees de bewoners op de zogeheten no-regret-maatregelen, oftewel investeringen die in alle gevallen gunstig zijn, zoals isoleren en zonnepanelen installeren.

Maar ook kozijnen en enkel glas vervangen, overgaan op gasloos koken (inductie) en de cv-installatie op 60 graden zetten, helpen om energie te besparen. Veel informatie hierover is te vinden op de website gagoed.nl en duurzaambouwloket.nl. Aanwezigen die het leuk vinden anderen met hun kennis en kunde van duurzame energie te helpen, kunnen zich aansluiten bij Tegengas of zich opgeven bij DEM om Energiecoach te worden, zo gaf hij aan.

Praatplaten

Na afloop van deze presentaties was er gelegenheid om bij praatplaten verder te praten over individuele oplossing en collectieve oplossingen. De vijf praatplaten gingen over de volgende onderwerpen:

- Warmtenet op lokale bron
- Warmtenet op restwarmte
- Biogas/waterstofgas
- Warmtepomp
- Wat kunt u nu al doen?

Ook konden bewoners hun vragen op kaartjes schrijven en die in een blauwe doos deponeren. Het leverde een volle doos met vragen op die de werkgroep gaat beantwoorden.

Veel vragen gingen over de techniek. Hoe zo'n warmtenet precies werkt en hoe lang het duurt voor zo'n warmtenet is aangelegd. Ook waren er veel vragen over de kosten van de schonerewarmte-oplossingen en wie de prijs van deze alternatieven gaat bepalen. Sommige aanwezigen gaven aan zich zorgen te maken over de kosten. Een aantal oudere wijkbewoners vroeg advies of zij

nog in actie moesten komen. Ze wachten liever een collectief aanbod af, vertelden ze. De verzekering van wethouder Van Delft dat de gemeente niet zomaar het gas afsluit, maar samen met bewoners overlegt over de oplossing, had hen gerustgesteld.

To do lijstjes

Andere aanwezigen gingen met een to do lijstje naar huis. Zij hadden zich laten

informereren welke isolatiemaatregelen zij nu al kunnen uitvoeren en wat ze moeten doen als hun oude CV-ketel het definitief begeeft. Het antwoord: een hybride warmtepomp aanschaffen of een CV-ketel huren totdat er een gasloos alternatief is, hielp hen verder. Ook hadden ze opgeschreven waar ze voor persoonlijk advies terecht kunnen. Dat is

onder andere bij de energiecoaches van de Merenwijk, het Duurzaam Bouwloket en bij het MBO Rijnland. Daar hebben docenten en leerlingen een Energieloket geopend.

Schonere warmte-oplossingen

Voor zover nu bekend zijn deze schonere warmte-oplossingen het meest gangbaar. Mogelijk komen hier nog oplossingen bij:

Individuele oplossingen

- Luchtwarmtepomp
- Bodemwarmtepomp

Collectieve oplossingen

- Middentemperatuurwarmtenet met restwarmte, geothermie of aquathermie als bron
- Bronnet/lagetemperatuurwarmtenet
- Duurzaam gasnet (waterstof of biogas)

Persoonlijk advies nodig?

Ga hiervoor naar de volgende websites:

- www.duurzaambouwloket.nl/leiden
- mborijnland.nl/nieuws/gratis-advies-bij-energieloket-mborijnland/

- www.gagoed.nl/energiecoaches/

Colofon

Dit verslag is gemaakt in opdracht van de gemeente Leiden door het volgende mediateam van [On the Spot](#):

Coördinatie en eindredactie: Eric Went

Teksten: Marijn Kramp

Fotografie: Stefanie uit den Boogaard

Digitale techniek en vormgeving: Loek Weijs

